

نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی در ایران: بررسی متون و مطالعات انجام شده

محمد اعظمی^۱، محمدرضا داورپناه^۲

مقاله مروری

چکیده

مقدمه: انسان‌ها به منظور افزایش آگاهی و درک پدیده‌های جهان اطراف خود نیازمند اطلاعات می‌باشند و برای به دست آوردن اطلاعات مورد نیاز ناگزیر از اطلاع‌یابی هستند. اطلاع‌یابی فرایندی است که طی آن فرد هدفمندانه به دنبال برطرف ساختن نقصان و کاستی است که در دانش وی به وجود آمده و مستلزم فراگیری مهارت‌ها می‌باشد. هدف پژوهش حاضر، بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی ایران در عرصه مقالات مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران بود.

روش: در این پژوهش از روش سندی استفاده شد. جامعه پژوهش، مقالات انتشار یافته حوزه رفتار اطلاع‌یابی شامل فصلنامه‌های اطلاع‌شناسی، پیام کتابخانه، علوم و فن‌آوری اطلاعات، کتاب، کتابداری، کتابداری و اطلاع‌رسانی و مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی مربوط به سه دانشگاه فردوسی مشهد، تهران و اهواز بود.

یافته‌ها: کتاب از بیشترین میزان استفاده در هر دو جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی برخوردار می‌باشد و در میان منابع الکترونیکی، اینترنت با اقبال بیشتری نزد جامعه استفاده‌کننده مواجه شد. مهم‌ترین موانع موجود در استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی کمبود منابع، عدم آشنایی با زبان‌های خارجی، عدم دسترسی به هنگام به اطلاعات، کمبود وقت، کند بودن سرعت شبکه مخابرات کشور و عدم آشنایی با منابع بود.

بحث و نتیجه‌گیری: اولویت‌های استفاده از منابع و رفتار اطلاع‌یابی در بین گروه‌های مختلف به نوعی با یکدیگر تفاوت دارد. منابع رسمی اطلاعات نسبت به منابع غیر رسمی در اولویت اول می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: رفتار اطلاع‌یابی، نیاز اطلاعاتی، منابع اطلاعاتی، ایران

ارجاع: اعظمی محمد، داورپناه محمدرضا. نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی در ایران: بررسی متون و مطالعات انجام شده. مجله دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی کرمان ۱۳۹۲؛ ۱ (۱): ۶۵-۷۹

پذیرش مقاله: ۱۳۹۲/۸/۱۲

دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۵/۹

جهت رفع این نیازها ارایه کنند. حجم زیاد مقالات منتشر شده در زمینه رفتار اطلاع‌یابی در متون کتابداری به خوبی بیانگر جایگاه و اهمیت این حوزه نزد کتابداران می‌باشد. در خارج از ایران مطالعات در زمینه نیاز اطلاعاتی و استفاده از منابع با افزایش اطلاعات علمی و فنی پس از جنگ جهانی دوم آغاز شد. این مطالعات از سال ۱۹۲۰ به

مقدمه

رفتار اطلاع‌یابی به واسطه نیاز جامعه به اطلاعات همواره از اهمیت و ارزش زیادی نزد پژوهشگران کتابداری و اطلاع‌رسانی برخوردار بوده است. محققین این حوزه همواره سعی کرده‌اند با بهره‌گیری از انواع روش‌ها، نیازهای اطلاعاتی واقعی جوامع مختلف را شناسایی نموده و راهکارهای لازم را

۱- استادیار، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران (نویسنده مسؤول)
Email: mohammadaazami14@gmail.com

۲- استاد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

تعیین میزان موفقیت و روند سیر حرکت یک موضوع نیاز به تجزیه و تحلیل متون و ادبیات آن دارد. از این رو بررسی متون و مقالات منتشر شده در آن حوزه، از جمله روش‌هایی است که می‌تواند به درک شرایط جدید حاکم بر آن و پیش‌بینی تغییرات در آینده کمک کند. مقالات منتشر شده در زمینه رفتار اطلاع‌یابی به واسطه برخورداری از جامعیت لازم و چند بعدی بودن می‌تواند کمک زیادی به شناخت پیشرفت‌ها و نواقص احتمالی نیازهای اطلاعاتی جامعه و گروه‌های مختلف نماید. از طرفی رشد روزافزون نیازهای اطلاعاتی جامعه و لزوم دستیابی به اطلاعات مناسب، ضرورت بررسی وضعیت تحقیقات انجام شده در این حوزه را دوچندان می‌سازد. فقدان شناخت یا نبود آگاهی از تحولات به وقوع پیوسته در یک حوزه، موجب می‌شود که درک و شناخت مناسبی درباره آن موضوع وجود نداشته باشد و مسیر مطالعات با واقعیت‌های آن حوزه همخوان و هماهنگ نباشند. از سوی دیگر با توجه به تحولاتی که در زمینه فن‌آوری‌های اطلاعاتی به وقوع پیوسته است، به نظر می‌رسد نیازها و رفتارهای اطلاع‌یابی مراجعین به کتابخانه‌ها متحول شده باشد؛ به نحوی که حضور فیزیکی کاربران به کتابخانه‌ها کمتر شده است. منابع مورد استفاده نه تنها متنوع‌تر شده‌اند، بلکه یک اثر در قالب محمل‌های گوناگون عرضه می‌شود. بدیهی است برای درک شرایط جدید ضرورت دارد با استفاده از روش‌های منطقی و اصولی، متون حوزه را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد تا بتوان توصیف واقع‌بینانه‌تری از وضعیت موجود به دست آورد. شاید نتایج پژوهش حاضر بتواند با قرار دادن مطالعات در مسیر مشخص و هدفمندی موحبات رشد و بالندگی حوزه رفتار اطلاع‌یابی را فراهم سازد. بنابراین هدف اصلی این پژوهش، بررسی نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی ایران در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران بود.

روش‌ها

روش تحقیق به کار گرفته شده در پژوهش حاضر، مرور محتوایی مقالات مورد بررسی بود و جامعه آماری پژوهش را

بعد به صورت نظام‌مند و هدف‌دار دنبال گردید. پژوهشگران انگلیسی با مطالعاتی که بر روی نحوه استفاده کاربران از اطلاعات انجام دادند، زمینه طرح این موضوع را در کنفرانس انجمن علمی سلطنتی در سال ۱۹۴۸ فراهم نمودند. نیازهای اطلاعاتی کاربران و استفاده از اطلاعات محور اصلی مطالعات در فاصله سال‌های ۱۹۴۰ تا ۱۹۶۰ گردید. پژوهشگران آمریکایی با برگزاری کنفرانس بین‌المللی اطلاعات علمی واشنگتن در سال ۱۹۵۸، دامنه فعالیت رفتارهای اطلاع‌یابی را گسترش دادند و به آن جنبه جهانی و بین‌المللی بخشیدند. بعدها مطالعات این حوزه بر نیازهای اطلاعاتی جامعه شهری و سازمانی تمرکز یافت. از اواخر دهه ۱۹۸۰ مطالعه رفتار اطلاع‌یابی در میان محافل علمی و گروه‌های مختلف دانشمندان رواج پیدا کرد. همچنین نقش عوامل دخیل بر رفتار اطلاع‌یابی افراد در خلال مطالعات مورد بررسی قرار گرفت.

از اواسط دهه ۱۹۸۰، تحقیقات این حوزه با تحولات زیادی مواجه شد. تمرکز مطالعات از نظام به سمت کاربران تغییر پیدا کرد. محققین رویکردهای کامل‌تری را در مطالعه رفتار اطلاع‌یابی افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها به خدمت گرفتند. مطالعه رفتار جوامع بزرگ و استفاده از پرسش‌نامه در جمع‌آوری داده‌ها به تدریج جای خود را به مطالعه گروه‌های کوچک از طریق مشاهده و مصاحبه داد. همچنین استفاده از مدل‌ها و الگوها با رویکردهای مختلف جهت ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی افراد یا سازمان‌ها متداول گردید (۱). نخستین مطالعه حوزه رفتار اطلاع‌یابی در ایران به سال ۱۳۵۴ باز می‌گردد. این پژوهش توسط گروه کتابداری دانشگاه تهران به اجرا درآمد. صرف نظر از تحقیقات معدودی که طی سال‌های ۱۳۵۴ تا ۱۳۷۰ انجام شد، تحول چشمگیری در این زمینه به وجود نیامد. از سال ۱۳۷۰ مطالعات رفتار اطلاع‌یابی به تدریج به اکثر زمینه‌های علمی رسوخ پیدا کرد. علوم پزشکی از جمله عمومی بود که توجه محققین رفتارهای اطلاع‌یابی را به خود جلب کرد. تمرکز پژوهش‌های انجام شده در زمینه نیازهای اطلاعاتی، رفتارهای اطلاع‌یابی و نحوه دستیابی افراد به اطلاعات بود. اکثر این تحقیقات در قالب پایان‌نامه‌های دانشجویی به اجرا درآمدند (۲).

یافته‌ها

از میان مقالات جستجو شده ۸۳ عنوان مرتبط با اهداف پژوهش شناسایی شد. فصلنامه کتاب با انتشار ۳۶ مقاله در این حوزه بیشترین مقالات را به خود اختصاص داده بود. فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات با ۱۶ مقاله، کتابداری و اطلاع‌رسانی با ۱۱ مقاله و فصلنامه کتابداری دانشگاه تهران با ۸ مقاله در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. فصلنامه‌های اطلاع‌شناسی، پیام کتابخانه و مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه‌های فردوسی، تهران و اهواز هر کدام با ۴ مقاله در مرتبه بعدی قرار گرفتند. همان‌طور که جدول ۱ تا ۵ نشان داده شده است، تعداد ۶۹ عنوان مقاله در فاصله سال‌های ۸۹-۱۳۸۰ منتشر شده‌اند. تنها ۱۴ مقاله مربوط به سال‌های قبل از آن می‌باشند. اعداد و ارقام بیانگر این واقعیت است که در دهه ۸۰ انتشار مقالات این حوزه رشد جدی داشته است. از مجموع ۸۳ عنوان مقاله منتشر شده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی، تنها ۹ عنوان از مقالات مورد بررسی از نوع مروری بودند که امکان ردیابی سؤالات پژوهش در این نوع مقالات وجود ندارد. اطلاعات مربوط به مقالات پژوهشی در جدول ۱ ارائه شده است.

کلیه مقالات حوزه رفتار اطلاع‌یابی تشکیل دادند که از ابتدای انتشار تا سال ۱۳۸۹ در مجلات معتبر کتابداری و اطلاع‌رسانی شامل فصلنامه‌های اطلاع‌شناسی، پیام کتابخانه، علوم و فن‌آوری اطلاعات، کتاب، کتابداری، کتابداری و اطلاع‌رسانی، مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی مربوط به سه دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه تهران و دانشگاه اهواز منتشر شده بودند. به منظور شناسایی مقالات مرتبط، کلید واژه‌های «رفتار اطلاع‌یابی، رفتار اطلاع‌جویی، رفتار اطلاعاتی، نیاز اطلاعاتی و منابع اطلاعاتی» در وبسایت این مجلات جستجو شد. در خصوص آن دسته از مقالاتی که از طریق وبسایت قابل دسترس نبودند با مراجعه به نسخه چاپی موجود در کتابخانه‌های دانشگاهی، تک‌تک شماره‌ها بررسی و از عناوین مرتبط کپی تهیه گردید. با توجه به اهداف تحقیق فقط مقالاتی که به طور مستقیم موضوعات رفتار اطلاع‌یابی، رفتار اطلاع‌جویی، نیازهای اطلاعاتی و منابع مورد استفاده را در عنوان یا متن مورد بررسی قرار داده بودند، انتخاب شدند. در انتخاب مقالات هر دو نوع مقالات پژوهشی و مروری مورد توجه قرار گرفتند. مقالات ترجمه در زمینه رفتار اطلاع‌یابی از جامعه پژوهش حذف گردید.

جدول ۱. مقالات پژوهشی رفتار اطلاع‌یابی منتشر شده در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی

نویسنده / نویسندگان	اهداف	یافته‌های کلیدی
جعفری و دیانی (۳)	بررسی میزان استفاده از اینترنت	۷۲ درصد از اینترنت استفاده می‌کنند. موتورهای جستجو، ایمیل و وب متداول بودند.
اعظمی و فتاحی (۴)	تطابق رابط کاربر پایگاه‌های اطلاعاتی با مدل Ellis	عدم همخوانی رابط با مدل Ellis، طراحی رابطها مطابق با رفتار اطلاع‌یابی
راد (۵)	ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان در وب	اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی تأثیر دارد. تفاوت میان رفتارهای آنان وجود دارد.
خسروی (۶)	مقایسه رفتار اطلاع‌یابی مراجعان به کتابخانه	استفاده از منابع چاپی و الکترونیکی، انگیزه اطلاع‌جویی انجام پژوهش بود.
خسروجردی و همکاران (۷)	ارزیابی نقش شخصیت در رفتار اطلاع‌جویی	وجود رابطه معنی‌دار بین ابعاد شخصیت و رفتار اطلاع‌جویی
خسروجردی و ایران‌شاهی (۸)	تعیین بین رابطه دانش پیشین با رفتار اطلاع‌جویی	وجود رابطه بین دانش پیشین و رفتار اطلاع‌یابی
خطیبی و همکاران (۹)	بررسی فرایند اطلاع‌جویی اینترنتی	تشابه رفتار اطلاع‌یابی در میان استادان و عدم توازن در استفاده از عناصر مدل
معمدی و آریایی (۱۰)	بررسی میزان استفاده از نشریه‌های غیر فارسی	عامل دسترس‌پذیری مؤثر بر استفاده از برخی نشریات
بشیری (۱۱)	ارزیابی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی	مهم‌ترین انگیزه اطلاع‌یابی، پژوهش و کتابخانه مهم‌ترین منبع مراجعه بود.
پوراحمد و حسینی (۱۲)	روش‌های دستیابی استادان به منابع اطلاعاتی مورد نیاز	کتاب منبع رایج در بین هر دو گروه و نیاز پژوهشی و آموزشی انگیزه اصلی اطلاع‌یابی بود.
محمدی و دوستدار (۱۳)	تعیین نقش کتابخانه در تأمین نیازهای اطلاعاتی	منابع رسمی پراستفاده‌ترین منابع و روزآمد نبودن و موجود نبودن بزرگ‌ترین موانع بودند.

جدول ۱. مقالات پژوهشی رفتار اطلاع‌یابی منتشر شده در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی (ادامه)

نویسنده / نویسندگان	اهداف	یافته‌های کلیدی
جوکار و نعیمی (۱۴)	میزان استفاده از اینترنت	تفاوت در استفاده از اینترنت، جستجوی اطلاعات مرتبط با تحقیق انجام فعالیت‌های پژوهشی انگیزه جستجوی اطلاعات، تفاوت در منابع مورد استفاده
بازوند و شعبانی (۱۵)	شناسایی نیازهای اطلاعاتی استادان دانشگاه لرستان	بیشترین استفاده از منابع رسمی و کمترین میزان استفاده از منابع دست دوم تفاوت در رفتار اطلاع‌یابی، تأثیر عوامل متعدد بر رفتار استفاده از اینترنت میزان رضایت از نحوه دسترسی متوسط بود.
واعظی و نورافروز (۱۶)	مطالعه نقش کتابخانه در تأمین نیازهای اطلاعاتی	کتاب و نشریات بالاترین میزان استفاده و منابع غیر رسمی در مرتبه بعدی انگیزه اصلی حفظ روزآمد بودن و استفاده از کتاب‌ها و نشریات بیشتر بود. رابطه بین معرفت‌شناسی و رفتار اطلاع‌یابی، رابطه بین سازماندهی دانش و ربط
اصنافی (۱۷)	بررسی رفتار اطلاع‌یابی کتابداران در استفاده از اینترنت	اساتید به اطلاعات تخصصی بیشتر نیاز دارند و منابع انگلیسی را به سایر منابع ترجیح می‌دهند. دانشجویان به منظور انجام پایان‌نامه به جستجوی اطلاعات می‌پردازند و پایان‌نامه‌ها را بیشتر مورد استفاده قرار می‌دهند وجود رابطه بین رفتار اطلاع‌یابی و تفکر انتقادی
حیاتی و حسن شاهی (۱۸)	تعیین میزان رضایت استادان	بیشترین استفاده از کتاب بود و روزآمد کردن، تحقیق و تألیف انگیزه اطلاع‌یابی
صدیقی (۱۹)	بررسی نیازهای اطلاعاتی محققین علوم زلزله	منابع چاپی بیشترین استفاده، تفاوت در رفتار اطلاع‌یابی مجلات جوابگوی ۵۰ درصد نیاز بودند.
ملکیان (۲۰)	مطالعه نیازهای اطلاعاتی دانشجویان	بیشترین استفاده از منابع الکترونیکی، پژوهش مهم‌ترین انگیزه اطلاع‌یابی تنوع نیازهای اطلاعاتی میان جامعه مورد بررسی استفاده کم از اینترنت، ضعف کتابخانه‌ها در ارائه خدمات تفاوت در اولویت منابع چاپی، ۵۰ درصد استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی
خسروجردی (۲۱)	معرفت‌شناسی و رفتار اطلاع‌جویی: نتایج یک پژوهش کمی	تفاوت میان دانشجویان در اهمیت کتابخانه قابل استفاده بودن نشریات، افزایش عناوین جدید به نشریات تأثیر کارگاه‌ها بر فرایند آموزش و پژوهش اهمیت دادن به مجلات الکترونیکی، استفاده بیشتر از مجلات چاپی انجام پژوهش انگیزه اصلی بود و نشریه‌های الکترونیکی بیشترین استفاده را داشتند.
طهماسبی لیمونی (۲۲)	بررسی رفتار اطلاع‌یابی استادان و دانشجویان کارشناسی ارشد	کتاب، نشریات و همکاران پراستفاده‌ترین منابع بودند. استفاده از منابع چاپی و غیر چاپی، کتاب و نشریات و اینترنت پراستفاده‌ترین منابع بودند. استفاده بالا از کتابخانه، استفاده از منابع الکترونیکی بالا بود. عوامل فردی بیشتر از عوامل محیطی بر رفتار اطلاع‌یابی تأثیر دارد. اولویت اول نشریات، مراجعه بیشتر به کتابخانه
خسروجردی و قربان جهرمی (۲۳)	تعیین رابطه تفکر انتقادی با رفتار اطلاع‌یابی	تفاوت میان نیازهای اطلاعاتی کارکنان، عدم توزیع مناسب اطلاعات انجام تحقیق انگیزه اصلی در اطلاع‌یابی، بیشترین استفاده از منابع رسمی منابع کتابی و اینترنت بالاترین استفاده، عدم وجود تجهیزات مانع دسترسی
گونه فراهانی (۲۴)	تعیین نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران صدا و سیما	۷۰ درصد از منابع چاپی بهره می‌برند، وجود تفاوت میان رفتار اطلاع‌یابی استادان
افروزی نیا (۲۵)	سنجش نیازهای اطلاعاتی استادان	
احمدزاده (۲۶)	تعیین میزان استفاده از مجلات لاتین کتابخانه هنر	
اسلامی و کشاورز (۲۷)	بررسی رفتار اطلاع‌یابی در محیط‌های جدید	
قاضی میرسعید (۲۸)	بررسی نیازهای اطلاعاتی نوسادان زن	
سلیمی (۲۹)	بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی کارکنان راه‌آهن	
شیردل (۳۰)	مطالعه تطبیقی میزان رضایت استادان از شبکه‌های اطلاع‌رسانی	
صفری‌راد (۳۱)	تعیین نقش کتابخانه در تأمین نیازهای اطلاعاتی	
مکتبی‌فرد (۳۲)	سنجش میزان رضایت کتابداران از مجلات	
کوشا (۳۳)	بررسی نیازسنجی آموزشی استادان گروه کتابداری	
بیگدلی و همکاران (۳۴)	ارزیابی دیدگاه استادان در خصوص میزان استفاده از مجلات علمی	
محمدی و عبدالحسین زاده (۳۵)	مقایسه استفاده از منابع الکترونیکی	
یاری زنگنه (۳۶)	شناسایی رفتارهای اطلاع‌یابی و منابع اطلاعاتی	
مرادی مقدم (۳۷)	بررسی نیازهای اطلاعاتی استادان دانشگاه چمران اهواز	
حیاتی و شهسورای (۳۸)	تعیین میزان استفاده از خدمات کتابخانه	
نوشین‌فرد (۳۹)	بررسی عوامل مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی استادان	
میرجود (۴۰)	نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی نمایندگان مجلس	
رحیمی‌زاده حسینی و داورپناه (۴۱)	بررسی نیازهای اطلاعاتی کارکنان تأمین اجتماعی	
نصیری (۴۲)	بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان و عوامل مؤثر	
بیگدلی و قاضی‌زاده (۴۳)	مقایسه روش‌های دسترسی به منابع اطلاعاتی	
یمین فیروز و داورپناه (۴۵)	بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی	

جدول ۱. مقالات پژوهشی رفتار اطلاع‌یابی منتشر شده در مجلات کتابداری و اطلاع‌رسانی (ادامه)

نویسنده / نویسندگان	اهداف	یافته‌های کلیدی
خاکپور (۴۶)	تعیین میزان استفاده از منابع اطلاعاتی	روزآمد کردن مهم‌ترین انگیزه اطلاع‌یابی و کتاب و نشریات رایج‌ترین منابع بودند.
بردستانی (۴۷)	شناسایی منابع مورد استفاده کارشناسان شرکت نفت	استفاده از منابع رسمی و غیر رسمی، کمبود وقت و ناآشنایی با منابع از جمله موانع بودند.
نصیرپور و حری (۴۸)	مطالعه رفتار اطلاع‌یابی اینترنتی دانشجویان	تفاوت در استفاده از منابع اینترنتی وجود داشت، مقالات بیشترین استفاده نیاز به اطلاعات چاپ کتب درسی، حفظ روزآمد بودن انگیزه اطلاع‌جویی بود.
آزنگ و عینی (۴۹)	بررسی نیازهای اطلاعاتی	تفاوت در رفتار اطلاع‌یابی، ضعف مهارت دانشجویان در اطلاع‌یابی
حری و کشاورز (۵۰)	بررسی فرایند اطلاع‌جویی پیوسته دانشجویان	نشریات و کتب مهم‌ترین منابع، مدرک و جنسیت بر رفتار تأثیر دارد.
صفری راد (۵۱)	بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان	بیشترین استفاده از اینترنت، تأثیر مدرک تحصیلی بر استفاده از اینترنت
خداجوی (۵۲)	بررسی تأثیر اینترنت بر فعالیت‌های علمی	گروه‌های علوم پزشکی از منابع غیر رسمی استفاده می‌نمایند.
قاسمی (۵۳)	بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی پزشکان	تأثیر اینترنت بر فرایند اطلاع‌یابی، عوامل متعددی مانع استفاده از اینترنت بود.
اسدی و حری (۵۴)	مطالعه تأثیر اینترنت بر رفتار پژوهشی استادان	میزان استفاده از منابع اینترنتی بالاست، نقش اینترنت در انجام امور پژوهشی
وکیلی مفرد (۵۵)	بررسی میزان تأثیر اینترنت بر رفتار استادان	دفعات استفاده از اینترنت پایین است، جنسیت تأثیری بر میزان استفاده ندارد.
شریف‌پور و حیاتی (۵۶)	بررسی میزان استفاده استادان از اینترنت	پژوهش انگیزه اصلی از اطلاع‌یابی، استفاده از منابع رسمی و غیر رسمی
جوکار و رستمی فروشانی (۵۷)	بررسی رفتارها و نیازهای اطلاعاتی معلمان پژوهشگر	ضعف مهارت‌های رایانه‌ای کارکنان، تأثیر آموزش بر افزایش مهارت‌ها
رجب بیگی و همکاران (۵۸)	شناسایی نیازهای کارکنان کتابخانه‌ها	کتاب بیشترین استفاده را دارد، انگیزه اطلاع‌یابی فعالیت‌های روزمه می‌باشد.
دادخواه (۵۹)	آشنایی با نیازهای اطلاعاتی موسیقی‌دانان ایرانی	کمبود منابع چاپی در کتابخانه، کمبود وقت در استفاده از منابع
بیگدلی و جمشیدی‌پور (۶۰)	بررسی میزان استفاده دانشجویان از مجلات لاتین	میان عملکرد دانشجویان تفاوت وجود دارد، وجود رابطه میان نگرش و عملکرد
فرج پهلوی و شهبازی (۶۱)	شناسایی عوامل مؤثر در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی	کمترین مراجعه به کتابدار، عدم توانایی کتابدار و عدم آگاهی دانشجو
جوکار و معتمدی (۶۲)	تعیین میزان کمک کتابدار به دانشجویان	اهمیت نیازهای آموزشی و مذهبی، عدم هماهنگی نیازهای اطلاعاتی و منابع
قربانی (۶۳)	بررسی نیازهای اطلاعاتی دانش‌آموزان	۵۰ درصد نشریات مفید شناخته شدند، عدم وجود تفاوت در استفاده بین گروه‌ها
متمدی (۶۴)	بررسی میزان استفاده از نشریات لاتین	عدم برآورده شدن توقعات دانشجویان، تغییر در محتوای منابع اطلاعاتی
دیانی (۶۵)	بررسی کیفیت منابع اطلاعاتی از دیدگاه دانشجویان	مجلات مهم‌ترین منبع مورد استفاده، محدودیت وقت و کمبود منابع
مکی‌زاده (۶۶)	بررسی نیازهای اطلاعاتی استادان دانشگاه شیراز	موانع اصلی بودند.
سامانیان (۶۷)	بررسی روش‌های جستجوی اطلاعات به وسیله پزشکان	استفاده از منابع غیر رسمی بیشتر از منابع رسمی
فتحی جلالی (۶۸)	بررسی روش‌های دستیابی استادان به منابع اطلاعاتی	دلایل عدم دستیابی، عدم ارتباط کتابخانه‌ها با مجامع علمی خارج
مزینانی (۶۹)	بررسی نیازهای مهارتی کتابداران	مدرک تحصیلی بر نیازهای اطلاعاتی کتابداران تأثیر دارد.
اکرمی (۷۰)	بررسی نیازهای اطلاعاتی کارخانه صنایع غذایی مشهد	تعدد و گوناگونی نیازها و منابع اطلاعاتی، فقدان نظام اطلاع‌رسانی متمرکز
قیاسی (۷۱)	بررسی نیازهای اطلاعاتی	اولویت‌های اصلی کتاب‌ها و مقالات، توجه به نیازهای آموزشی و پژوهشی
دیانی (۶۵)	روش‌های کسب اطلاعات علمی کشاورزی	اهمیت کتاب در بین استادان، کتابخانه مهم‌ترین منبع مراجعه بود.
صادقی (۷۲)	ارزیابی شیوه‌های دستیابی پزشکان تبریز به منابع	بیشترین استفاده از منابع دارویی، پایین بودن استفاده از منابع الکترونیکی

بحث و نتیجه‌گیری

۱- جامعه دانشگاهی

یافته‌ها بیانگر این است که بررسی رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی دغدغه اصلی محققین کشور می‌باشد و سایر سازمان‌ها کمتر مورد توجه محققین قرار گرفته‌اند. در میان افراد مورد بررسی، دو گروه استادان و دانشجویان بیشتر محور مطالعات بودند. برخی از تحقیقات با رویکرد مقایسه‌ای به

مطالعه پژوهش‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که از مجموعه مقالات مورد مطالعه، تعداد ۷۲ مقاله به بررسی نیازها و رفتارهای اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی کشور پرداخته بود؛ در حالی که فقط تعداد ۱۵ مقاله به نیازها و رفتارهای محققین سازمان‌های غیر دانشگاهی اختصاص یافته است. ابتدا یافته‌های به دست آمده از مطالعات مربوط به جامعه دانشگاهی و سپس غیر دانشگاهی ارائه خواهد شد.

این حوزه همچنین نشان می‌دهد که مقالات منتشر شده در مجلات در اولویت بعدی این جوامع قرار دارند. اولویت‌های استفاده از منابع در بین جامعه دانشگاهی به شرح جدول ۲ ارائه شده است.

نتایج مطالعاتی که به مقایسه رفتار اطلاعاتی دانشجویان و استادان پرداخته‌اند، نشان می‌دهد که دانشجویان بیشتر از استادان از کتاب‌ها استفاده می‌کنند (۴۳). از طرف دیگر، منابع مورد استفاده استادان نسبت به دانشجویان از تنوع و گوناگونی بیشتری برخوردار است. در واقع استادان در مواقع مورد نیاز به اکثر منابع اطلاعاتی مراجعه می‌کنند (۱۲). همچنین، یافته‌ها بیانگر این است که زمینه مورد مطالعه دانشجویان بر استفاده از منابع تأثیر می‌گذارد.

جدول ۲. اولویت استفاده از منابع اطلاعاتی در جامعه دانشگاهی

اولویت	منابع مورد استفاده
۱	کتاب
۲	نشریات ادواری
۳	گزارش تحقیقات
۴	پایان‌نامه‌ها
۵	اینترنت
۶	پایگاه‌های اطلاعاتی
۷	مجموعه مقالات سمینارها
۸	همکاران
۹	نمایه‌نامه‌ها، چکیده‌نامه‌ها و کتابشناسی‌ها

منابع الکترونیکی نیز از جمله منابعی هستند که در کنار منابع چاپی مورد استفاده جامعه مورد مطالعه جامعه دانشگاهی قرار گرفته است. برخی از مطالعات انجام شده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی به طور جداگانه و برخی در کنار سایر منابع اطلاعاتی به بررسی میزان استفاده دانشگاهیان از منابع الکترونیکی به ویژه اینترنت پرداخته‌اند. حیاتی و تصویری قمصری (۷۴) در مطالعه‌ای به نسبت جامع به بررسی چگونگی تأثیر اینترنت بر رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی پژوهشگران سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد که میزان استفاده از این منابع بسیار پایین می‌باشد. در مجموع نتایج به دست آمده از یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر این است که پست

بررسی رفتار اطلاع‌یابی استادان و دانشجویان پرداخته‌اند (۶۰، ۵۶، ۴۳، ۱۲) که بیشتر این پژوهش‌ها در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد به انجام رسیده است.

الف. منابع اطلاعاتی: اکثر پژوهش‌های مورد بررسی به موضوع منابع اطلاعاتی مورد استفاده جامعه دانشگاهی پرداخته‌اند. قیاسی (۷۱) در تحقیقی جداگانه به بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران و شهید بهشتی پرداخت. یافته‌ها نشان داد که «کتاب درسی تخصصی» بهترین و مناسب‌ترین منبع برای رفع نیازهای جامعه مورد مطالعه به شمار می‌روند. همچنین یافته‌های مرادی مقدم (۳۷) بیانگر این واقعیت بود که استادان و دانشجویان دانشگاه اهواز از میان منابع چاپی بیشتر تمایل به استفاده از کتاب را دارند.

فتحی جلالی (۶۸) در تحقیق خود نشان داد که بیشتر افراد جامعه مورد مطالعه کتاب را به عنوان منبع اصلی مورد استفاده قرار می‌دهند. این یافته‌ها نتایج تحقیقات قبلی مبنی بر این که کتاب‌ها بیشتر از سایر منابع اطلاعاتی در رشته‌های علوم انسانی مورد استفاده قرار می‌گیرند را مورد تأیید قرار می‌دهند (۷۳، ۲). البته مکی‌زاده (۶۶) مهم‌ترین منبع مورد استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه شیراز را نشریات گزارش کرد. وی عنوان داشت، کتاب‌ها در اولویت دوم این گروه قرار دارند. منابع دیگر نیز به وسیله گروه‌های دانشگاهی به عنوان اولویت‌های بعدی جهت روزآمد نگه داشتن دانش مورد استفاده قرار گرفته است که از آن جمله می‌توان به گزارش تحقیقات، پایان‌نامه‌ها، اینترنت، پایگاه‌های اطلاعاتی و مجموعه مقالات سمینارهای همکاران و منابع ردیف دوم مانند: نمایه‌نامه‌ها، چکیده‌نامه‌ها و کتابشناسی‌ها اشاره کرد.

به طور کلی این مقالات اذعان داشتند که محافل علمی و دانشگاهی بیشترین اطلاعات را از طریق کتاب‌های تخصصی و درسی حوزه مربوطه به دست می‌آورند. محققین دریافتند اکثر دانشگاهیان تلاش می‌کنند تا نیازهای اطلاعاتی خود را با تکیه بر اطلاعات موجود در کتاب درسی و تخصصی برطرف نمایند (۴۳، ۳۶، ۳۰، ۱۵). این محققین عادت استفاده، در دسترس بودن و آشنایی بیشتر را دلایل اصلی مراجعه جامعه علمی به این منابع عنوان کرده‌اند. یافته‌های مطالعات

دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز از پایگاه‌های اطلاعاتی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج بیانگر این بود که عواملی مانند آشنایی با نحوه جستجو، استفاده از کلید واژه‌های مناسب، سرعت بازیابی، امکانات جستجو موجود در رابط کاربر پایگاه‌ها، میزان آشنایی با زبان انگلیسی و سایر متغیرهای دیگر در استفاده افراد از پایگاه‌ها دخالت دارند؛ در حالی که جامعه دانشگاهی در استفاده از منابع چاپی نیز با مشکلات دیگری مواجه می‌باشند. مکتبی‌فرد (۳۲) در بررسی سطح رضایت و بهره‌مندی کتابداران از مجله‌های علمی رشته کتابداری دریافت که نشریات این رشته به دلیل توزیع نامناسب، کمبود وقت، گران بودن، قدیمی بودن و عدم کارایی کمتر مورد استفاده علاقه‌مندان قرار می‌گیرند. یمین فیروز و داورپناه (۴۵) مهم‌ترین موانع و مشکلات مطرح شده در دستیابی به منابع الکترونیکی را ترافیک شبکه، پایین بودن سرعت، مناسب نبودن کیفیت و کمیت امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، دسترسی نداشتن به اصل مدرک یا متن کامل و نداشتن اطمینان به اعتبار و امنیت اطلاعات شبکه عنوان داشتند.

تحقیق دیگری توسط واعظی و نورافروز (۱۶) بر روی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبایی صورت گرفت. محققین دریافتند که عواملی مانند محدود بودن امکانات، عدم آشنایی با زبان انگلیسی، عدم آشنایی با منابع، ناتوانی کتابداران در بازیابی اطلاعات و ... مانع دسترسی دانشجویان به منابع مورد نیاز می‌شوند. مهم‌ترین موانع موجود در استفاده دانشجویان از منابع الکترونیکی به ویژه اینترنت کمبود وقت، کند بودن سرعت شبکه مخابرات کشور، فقدان امکانات کافی، عدم آشنایی با منابع قابل دسترس، عدم مهارت در استفاده و عدم احساس نیاز گزارش گردید. به طور کلی موانع اصلی در استفاده و دسترسی به منابع در میان جامعه دانشگاهی به ترتیب اولویت در جدول ۳ به نمایش گذاشته شده است.

ج. هدف و انگیزه: موضوع دیگری که در مبحث رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی مطرح می‌باشد، هدف و انگیزه دانشگاهیان از اطلاع‌یابی است. به عبارتی استادان، دانشجویان و سایر محققین و کارکنان این مراکز با چه هدف و انگیزه‌ای

الکترونیکی در میان ابزارهای قابل دسترس بر روی اینترنت به دلیل سهولت استفاده، بیشترین میزان استفاده را در میان استادان به خود اختصاص داده است. سایر ابزارها و منابع موجود نیز به وسیله جامعه دانشگاهی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. اسدی و حری (۵۴) در تحقیقی تأثیر استفاده از اینترنت بر رفتار پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران را بررسی نمودند. یافته‌های این تحقیق به روشنی تأثیر اینترنت را بر رفتار اطلاع‌یابی و فعالیت‌های پژوهشی جامعه مورد مطالعه از نظر کمی و کیفی مورد تأیید قرار داده است. در این مطالعه، استادان گروه‌های علوم پایه و فنی مهندسی اذعان داشته‌اند که اینترنت به واسطه افزایش دسترس‌پذیری، تسهیل ارتباط میان همکاران، آرایه اطلاعات روزآمد و تسریع در امر جستجو و بازیابی اطلاعات بر فرایند و محتوای پژوهش‌های آن‌ها تأثیر گذاشته است. همچنین در تحقیقی دیگر یمین فیروز و داورپناه (۴۵) به بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی بر روی اینترنت پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان داد، اعضای هیأت علمی برای دستیابی به اطلاعات و منابع اطلاعاتی بیشتر از موتورهای جستجو، نشانی سایت‌ها و پیوندهای فرامتنی استفاده می‌کنند. مهارت رایانه‌ای و زبان انگلیسی در میزان استفاده اعضای هیأت علمی از اینترنت تأثیر بسزایی داشته است. بیشتر نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی از طریق منابع چاپی برطرف می‌شود؛ در حالی که تعداد معدودی برای رفع نیازهای اطلاعاتی متکی بر منابع اینترنتی هستند. با وجود اهمیت و نقش غیر قابل انکار این منابع از یک سو و هزینه‌های زیادی که بابت اشتراک و تهیه آن‌ها به کتابخانه‌های دانشگاهی تحمیل می‌شود، در مجموع روند استفاده از آن رضایت‌بخش نیست. شرح اولویت استفاده از منابع و خدمات اینترنتی در میان مطالعات مورد بررسی به ترتیب عبارت از: پست الکترونیک، موتورهای جستجو، وب، منابع الکترونیکی و سایر موارد می‌باشد.

ب. موانع: برخی دیگر از تحقیقات انجام شده مشکلات مؤثر بر عدم دسترسی دانشگاهیان به منابع اطلاعاتی مورد نیاز اعم از چاپی و غیر چاپی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند. فرج پهلوی و شهبازی (۶۱) عوامل مؤثر بر استفاده

آموزشی و ارتقای دانش عمومی و ... ذکر نموده است. بازوند و شعبانی (۱۵) با رویکردی مشابه با تحقیقات قبلی به بررسی انگیزه‌های جستجوی اطلاعات در میان اعضای هیأت علمی دانشگاه لرستان پرداختند. نتایج به دست آمده بیانگر این بود که گروه‌های علوم انسانی در مجموع برای انجام فعالیت‌های پژوهشی، فعالیت‌های آموزشی، روزآمد نگه داشتن دانش و انتشار آثار علمی مبادرت به جستجوی اطلاعات می‌نمایند. در مجموع مهم‌ترین اهداف و انگیزه اصلی کاربران دانشگاهی از جستجوی اطلاعات به ترتیب اولویت شامل انتشار آثار علمی، فعالیت آموزشی، روزآمد کردن اطلاعات، انجام کارهای پژوهشی و افزایش معلومات بود.

د. الگوی رفتار اطلاع‌یابی: استفاده از الگوهای رفتاری جهت ارزیابی رفتارهای اطلاع‌یابی امری متداول بین محققین می‌باشد. این الگوها امکان ارزیابی دقیق رفتارهای اطلاع‌جویی گروه‌های مختلف را فراهم می‌کند. از مجموع مطالعات مورد بررسی، ۱۶ مطالعه به استفاده از تئوری‌ها و مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی در بین گروه‌های مختلف دانشگاهی در ایران پرداخته‌اند. برخی از این تحقیقات با مرور مقالات و متون رفتار اطلاع‌یابی در خارج از ایران الگوهای متداول در حوزه رفتار اطلاع‌یابی را توصیف و تشریح کرده‌اند. داورپناه (۷۵) بر اساس مدل Marchionini، اصول جستجوی اطلاعات از منابع الکترونیکی را مورد بررسی قرار داده است. در تحقیق دیگری نوکاریزی و داورپناه (۱) الگوهای رایج رفتار اطلاع‌یابی را تشریح و توصیف نموده‌اند. مطالعات دیگری به وسیله ادهمی (۷۶، ۷۷)، یمین فیروز و داورپناه (۷۸)، عینی (۷۹)، کشاورز (۸۰) و نوروزی چالکی (۸۱) به بررسی مبانی نظری مدل‌های رفتار اطلاع‌یابی در محیط وب پرداخته‌اند. همچنین محققین دیگر با استفاده از روش‌های پژوهشی جنبه‌های کاربردی این مدل‌ها را در میان جوامع مختلف بررسی نموده‌اند. یمین فیروز و داورپناه (۴۵) با استفاده از سه الگوی «Marchionini»، «Ellis» و «Alistair Duff» نحوه جستجوی اطلاعات اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد را در اینترنت مورد آزمون قرار دادند. نتایج یافته‌ها نشان داد که اعضای هیأت علمی در جستجوی اطلاعات خود به ترتیب از مدل Ellis (۴۹/۰۸)

سراغ اطلاعات می‌روند؟ نتایج مطالعات مورد بررسی در این پژوهش اهداف و انگیزه‌های گوناگون و متعددی را برای جامعه دانشگاهی برشمرده است. یافته‌های پژوهش یمین فیروز و داورپناه (۴۵) نشان داد که اعضای هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد با اهداف و انگیزه‌های متفاوت به جستجوی اطلاعات مورد نیاز خود پرداخته‌اند. مهم‌ترین هدف اعضای هیأت علمی از جستجوی اطلاعات به ترتیب آموزشی، پژوهشی و روزآمد کردن اطلاعات تخصصی عنوان شده است. ملکیان (۲۰) هدف اصلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران را به ترتیب اهمیت: اطلاعات مورد نیاز درسی، روزآمد کردن دانش، ارتقای معلومات، شناسایی منابع تخصصی، چاپ و انتشار آثار علمی، حفظ صلاحیت علمی و حرفه‌ای و ... ذکر نموده است.

جدول ۳. دلایل عدم استفاده به منابع اطلاعاتی به ترتیب اولویت در میان محافل دانشگاهی

اولویت	موانع و مشکلات
۱	کمبود منابع
۲	ناآشنایی با زبان‌های خارجی
۳	عدم دسترسی به هنگام به اطلاعات
۴	عدم آشنایی با منابع
۵	محدود بودن امکانات
۶	ترافیک شبکه
۷	پایین بودن سرعت
۸	مناسب نبودن کیفیت و کمیت امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری
۹	دستیابی نداشتن به اصل مدرک یا متن کامل
۱۰	نداشتن اطمینان به اعتبار و امنیت اطلاعات شبکه

اسلامی (۲۷) در تحقیق خود به بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دکتری جغرافیای دانشگاه تهران پرداخت. یافته‌های تحقیق بیانگر این واقعیت بود که دانشجویان با اهداف و اولویت‌های متفاوت به منابع اینترنتی مراجعه می‌کنند و اصلی‌ترین این اهداف را فعالیت پژوهشی، آموزشی، دستیابی به اطلاعات و شناسایی منابع تخصصی برشمرده‌اند. مرادی مقدم (۳۷) مهم‌ترین اهداف استادان دانشگاه اهواز را در استفاده از اینترنت: روزآمد کردن اطلاعات تخصصی، انجام پروژه‌های تحقیقاتی، برقراری ارتباط با متخصصان، نیازهای

شاغل در سازمان‌های غیر دانشگاهی نیز می‌باشد. علاوه بر این، منابعی نیز از طرف این جامعه عنوان شده است که جزء منابع تخصصی آن‌ها می‌باشد. بردستانی (۴۷) در بررسی رفتار اطلاع‌یابی متخصصان شاغل در ادارات شرکت نفت جنوب گزارش‌های فنی را بعد از کتاب‌ها در لیست اولویت آن‌ها قرار داده است. استانداردها منابع دیگری هستند که مورد استفاده زیاد متخصصین این سازمان قرار می‌گیرند.

بررسی سلیمی (۸۵) از رفتار اطلاع‌یابی متخصصین راه‌آهن نشان داد که علاوه بر منابع رسمی رایج مانند کتاب، نشریات و گزارش‌های فنی و تخصصی و کاتالوگ‌ها و پرونده‌های بایگانی نیز در فهرست منابع اطلاعاتی مورد استفاده آنان قرار دارند. مطالعاتی که به بررسی رفتار اطلاع‌یابی متخصصین شاغل در سازمان جهاد کشاورزی پرداخته‌اند، پروانه ثبت اختراعات و منابع الکترونیکی به ویژه اینترنت را نیز جزء منابع مورد استفاده آن‌ها ذکر نموده‌اند (۸۳، ۸۲، ۵۲). مطالعه میرجود (۴۰) در خصوص رفتار اطلاع‌یابی نمایندگان مجلس بیانگر این است که آن‌ها بیشترین اطلاعات مورد نیاز خود را از طریق بولتن‌های خبری برآورده می‌کنند. موسیقی‌دانان نیز بعد از کتاب‌ها و نشریات تخصصی تمایل زیادی به استفاده از منابع سمعی و بصری نشان داده‌اند (۵۹). مطالعه اکرمی (۷۰) در بررسی رفتار اطلاع‌یابی کارکنان شرکت صنایع غذایی نشان داد که این متخصصان بعد از کتاب‌ها، بیشترین اطلاعات مورد نیاز خود را از استانداردها، کاتالوگ‌ها، گزارش‌ها و اطلاعیه‌های دولتی، اسناد و مدارک و مشاوره با تولیدکنندگان مواد و ابزار و ماشین‌های صنعتی به دست می‌آورند. کتابداران از جمله گروه‌هایی هستند که بیشترین اطلاعات مورد نیاز خود را از طریق مجلات و کتاب‌های الکترونیکی، فهرست‌های رایانه‌ای، وبسایت‌ها و وبلاگ‌ها جستجو می‌نمایند (۸۴).

تجزیه و تحلیل ۸۳ مقاله تألیفی در مجلات کتابداری در زمینه رفتار اطلاع‌یابی مشخص ساخت که ۷۴ عنوان از این مقالات به بررسی رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی و تنها ۱۱ مقاله به بررسی این رفتارها در سازمان‌های غیر دانشگاهی پرداخته است. از ۸۳ عنوان مقاله انتشار یافته، ۹ عنوان مروری و ۷۴ عنوان پژوهشی می‌باشند. از ۷۴ عنوان

درصد)، Marchionini (۲۶/۳۸ درصد) و Alistair Duff (۲۴/۵۴ درصد) استفاده می‌کنند. راد (۵) بر مبنای مدل رفتار اطلاع‌یابی Ellis به ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد پرداخت. نتایج نشان داد که رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها با مدل Ellis همخوانی زیادی دارد. مطالعه حری و کشاورز (۵۰) به منظور ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران نشان داد که دانشجویان در فرایند رفتار اطلاع‌یابی خود از مکانیسم‌های ارزیابی، فرمول‌بندی، گزینش، استخراج، دریافت مسأله و توقف بهره می‌برند. خسروجردی و همکاران (۷)، خسروجردی و ایران‌شاهی (۸) و خسروجردی و قربان‌چهرمی (۲۳) با بهره‌گیری از رویکردهای شناختی و روان‌شناختی به بررسی نقش ابعاد شخصیت، باورهای معرفتی و دانش پیشین در شکل‌گیری رفتار اطلاع‌یابی گروه‌های دانشجویی دانشگاه تهران پرداختند. نتایج هر سه مطالعه وجود رابطه معنی‌دار میان متغیرهای شناختی، شخصیتی، معرفتی و دانش گذشته و رفتار اطلاع‌یابی جوامع مورد بررسی را تأیید نموده است.

۲- جامعه غیر دانشگاهی

همان طوری که در ابتدای یافته‌ها ذکر شد، برخی از مطالعات رفتار اطلاع‌یابی در خارج از محیط‌های دانشگاهی اجرا شده‌اند. به نظر می‌رسد نتایج این دسته از مطالعات با توجه به بافت سازمانی و شرایط محیطی حاکم، متفاوت باشد. اکثر تحقیقات انجام شده در این حوزه مانند مؤسسات و مراکز علمی - پژوهشی، کارخانه‌ها و مراکز صنعتی، سازمان‌های دولتی و ... در قالب پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشجویان انجام شده است. ویژگی بارز این مطالعات تنوع جوامع مورد بررسی می‌باشد. گروه‌های شغلی و سازمان‌هایی مانند موسیقی‌دانان (۵۹)، شرکت ملی نفت (۴۷) جهاد کشاورزی (۸۳، ۸۲، ۵۲)، صدا و سیما (۲۴)، سازمان تأمین اجتماعی (۴۱)، کتابخانه‌های عمومی (۵۸)، کتابخانه‌های تخصصی (۸۴)، نمایندگان مجلس (۴۰)، معلمان شاغل در آموزش و پرورش (۵۷)، دانش‌آموزان دبیرستانی (۶۳)، کارکنان راه‌آهن (۸۵) و کارخانه صنایع شیر مشهد (۷۰) در این پژوهش‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند. اکثر منابع اطلاعاتی که در لیست اولویت‌های دانشگاهیان وجود دارد مورد استفاده محققین

مقاله پژوهشی ۶۹ عنوان مبتنی بر روش تحقیق پیمایشی و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه می‌باشد. دو مطالعه با تلفیق روش‌های کمی و کیفی به ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی جامعه دانشگاهی پرداخته است. بیشتر این مطالعات مبتنی بر روش‌های کمی به ویژه خوداظهاری و پرسش‌نامه بود؛ در حالی که ماهیت بسیار پیچیده رفتارهای انسانی ایجاب می‌کند از روش‌های تلفیقی و ابزارهای دقیق‌تر مانند مصاحبه و مشاهده استفاده گردد. اگرچه مطالعات معدودی به وسیله برخی از محققان به ویژه در مقطع تحصیلات تکمیلی و دانشجویان دکتری انجام و یا در حال انجام است، با این وجود نیاز به مطالعات عمیق‌تر و جامع‌تر می‌باشد. کتاب از بیشترین میزان استفاده در هر دو جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی برخوردار بوده است. در میان منابع الکترونیکی، اینترنت با اقبال بیشتری نزد جامعه استفاده‌کننده مواجه شده است. اگرچه مشابهت‌هایی میان منابع مورد استفاده و موانع دستیابی به اطلاعات در میان هر دو گروه دانشگاهی و غیر دانشگاهی وجود دارد، اما سازمان‌های غیر دانشگاهی علاوه بر محمل‌های رسمی انتقال اطلاعات، به منابع تخصصی از جمله کاتالوگ‌ها، استانداردها، مدارک و اسناد و مواد سمعی و بصری نیز مراجعه می‌نمایند. در واقع اولویت‌های استفاده از منابع و رفتار اطلاع‌یابی در بین سازمان‌ها و گروه‌های مختلف شغلی به نوعی با یکدیگر تفاوت دارد. همچنین تحقیقات و مطالعات انجام شده وجود چالش‌هایی را نیز در این حوزه مورد تأیید قرار داده است. در تشخیص نیاز و استفاده از منابع در میان متون ابهام وجود دارد (۴۵). همواره در تعریف مفاهیم کلیدی حوزه رفتار و نیاز اطلاعاتی و تشخیص حدود و ثغور این دو تناقضاتی وجود داشته است (۸۷، ۸۶).

بررسی شیوه‌های تحقیق در این مطالعات نشان می‌دهد که شیوه‌های پژوهش به کار گرفته شده در متون مربوط به رفتار اطلاع‌یابی گروه‌های مختلف دانشگاهی و غیر دانشگاهی از تنوع اندکی برخوردار است. اغلب روش تحقیق در میان مطالعات انجام شده روش تحقیق پیمایشی می‌باشد. تنها دو تحقیق (۵۰، ۹) از روش‌های تلفیقی در ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی استفاده نموده‌اند. فقدان تحقیقات تجربی و طولی مبتنی بر روش‌های کیفی و یا تلفیقی از کمی و کیفی کاملاً

در میان تحقیقات انجام شده محسوس می‌باشد. چالش دیگر حوزه رفتار اطلاع‌یابی در ایران که مطالعات پیشین نیز بر آن صحنه گذاشته‌اند، عدم توجه به تمامی ابعاد و جنبه‌های رفتار اطلاع‌یابی در مطالعات و تحقیقات انجام شده است. با توجه به این که عوامل و متغیرهای زیادی بر رفتار اطلاع‌یابی افراد تأثیر می‌گذارد، ضرورت دارد تا مؤلفه‌هایی مانند زمینه‌های شغلی، محیطی، اجتماعی به ویژه رویکرد روان‌شناختی، فردی و شناختی در ارزیابی رفتار اطلاع‌یابی مورد توجه قرار گیرد. این بدان معنی است که برخلاف تحقیقات متعدد صورت گرفته، هنوز خلأهای تحقیقاتی زیادی در حوزه رفتار اطلاع‌یابی پیش روی محققین ایرانی است (۸۲). با توجه به اهمیت و جایگاه منابع الکترونیکی در تأمین نیازهای اطلاع‌یابی جوامع امروزی، انجام مطالعات کاربرمدار رفتار اطلاع‌یابی و دخالت نتایج این مطالعات در طراحی نظام‌های اطلاع‌یابی در ایران پیش از پیش ضرورت می‌یابد.

بر مبنای مطالعات انجام شده، قواعد حاکم بر رفتار اطلاع‌یابی در متون و مطالعات انجام شده در ایران را می‌توان به صورت زیر برشمرد:

- منابع رسمی اطلاعات نسبت به منابع غیر رسمی در اولویت اول می‌باشند.

- کتاب در میان رشته‌های علوم انسانی و مجلات در میان رشته‌های پزشکی و علوم پایه از اهمیت بیشتری نسبت به سایر منابع اطلاع‌یابی برخوردار می‌باشند.

- منابع الکترونیکی کمتر مورد استفاده جامعه علمی ایران قرار می‌گیرند. مهم‌ترین موانع موجود در استفاده از منابع الکترونیکی به ویژه اینترنت کمبود وقت، کند بودن سرعت شبکه مخابرات کشور، فقدان امکانات کافی، عدم آشنایی با منابع قابل دسترس و عدم مهارت در استفاده می‌باشند.

- اولویت‌های استفاده از منابع اطلاع‌یابی در میان جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی متفاوت می‌باشد.

- انگیزه جامعه دانشگاهی از جستجوی اطلاعات، رفع نیازهای آموزشی و پژوهشی می‌باشد.

- دانشجویان بیشتر از استادان از کتاب‌ها استفاده می‌کنند. از طرف دیگر، منابع مورد استفاده استادان نسبت به دانشجویان از تنوع و گوناگونی بیشتری برخوردار است.

قدردانی

بر خود لازم می‌دانم از همکاران کتابدار و رئیس کتابخانه دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد به واسطه فراهم نمودن امکان دسترسی به منابع کتابخانه صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

- نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی کاربران در محیط‌های دانشگاهی با جوامع غیر دانشگاهی شاغل در سازمان‌ها متفاوت است.
- نیاز اطلاعاتی گروه‌های مختلف شغلی متفاوت است.
- روش تحقیق متداول در بین گروه‌های دانشگاهی و سازمانی روش پیمایشی مبتنی بر پرسش‌نامه می‌باشد.

References

1. Niukarizi M, Davarpanah MR. Analysis of the models of information seeking behavior. *Library and Information Science* 2006; 9(2): 119-52. [In Persian].
2. Diani MH. Ferdowsi University students aims, achievements and quality of information sources. *Journal of Education and Psychology* 1999; 1(1): 27-54. [In Persian].
3. Jafari M, Diani MH. An evaluation of the use of the internet by students at Kabul University and inhibiting factors. *Library and Information Science* 2010; 13(3): 179-204. [In Persian].
4. Azami M, Fattahi SR. Database graphic user interface correspondence with Ellis information seeking behavior model. *Information Sciences & Technology* 2009; 25 (2): 247-264.
5. Raad I. Behaviour seeking graduate students at the University of World Wide Web. *Library and Information Science* 2009; 12(3): 141-68. [In Persian].
6. Khosravi M. Research and compare information seeking behavior of library information and documents referred to Iran. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2009; 20(1): 159-74. [In Persian].
7. Khosrojerdi M, Olomi T, Naghshineh N, Mohseni N. Dimensions of personality in information-seeking behavior of graduate students. *Journal of Science and Information Technology* 2009; 24(3): 35-57. [In Persian].
8. Khosrowjerdi M, Iranshahi M. Correspondence of prior knowledge with information seeking behavior of graduate students in Tehran University. *Information Sciences & Technology* 2009; 25(1): 91-109. [In Persian].
9. Khatibi V, Mozaffari R, Keshavarzi H. Internet information seeking process: Study of the faculty members of Islamic Azad University Bardsir. *Library and Information Science* 2009; 12(4): 97-122. [In Persian].
10. Motamedi F, Aryayi M. Evaluation of the use of non- Persian publication in the university operating availability. *Library and Information Science* 2009; 12(2): 175-86. [In Persian].
11. Bashiri J. Needs assessment data. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2002; 11(4): 13-9. [In Persian].
12. Pourahmad AA, Hassani M. Procedures for faculty and students of Islamic Azad University, Shirvan access to needed information resources. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2008; 19(3): 157-72. [In Persian].
13. Mohammadi K, Dostdar Y. Imam Sadiq University Central Library of the information needs of graduate students at the university. *Research on Information Science & Public Libraries* 2008; 48: 175-202. [In Persian].
14. Jookar A, Naeemi Sh. Use the Internet to compare the information needs of graduate students at the University of Isfahan and Shiraz. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2008; 19(3): 223-38. [In Persian].
15. Bazvand A, Shabani A. Assessing the information needs of faculty, Lorestan University. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2008; 19(2): 13-30. [In Persian].
16. Vaezi R, Noorafroz A. Information need assessment of students at faculty of management and accounting of Allameh Tabatabaie University and the role of library in addressing those needs. *Information Sciences & Technology* 2008; 24(2): 65-88. [In Persian].
17. Asnafi A. Expanding the use of non- free and free electronic journals in academic communities: A review article. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2007; 17(4): 129-40. [In Persian].
18. Hayyati Z, Hassan Shahi M. Faculty of satisfaction Shiraz University of continuous bases. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2008; 19(2): 61-76. [In Persian].
19. Sedeghi M. Information needs of earthquake science researchers. *Information Sciences & Technology* 1999; 15 (1-2): 9-17.

20. Malekian F. Study of the information needs of graduate students in the Faculty of Agriculture and Natural Resources. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2008; 19(4): 253-62. [In Persian].
21. Khosrojerdi M. Epistemology and information seeking behavior: results of a quantitative study. *Journal of Science and Information Technology* 2009; 24(2): 29-48. [In Persian].
22. Tahmasbi Lemoni S. Information seeking behavior of faculty members and graduate students at Sari University. *Research on Information Scienc & Public Libraries* 2008; 14(52-53): 9. [In Persian].
23. Khosrojerdi M, Ghorban Jahromi R. The relationship between critical thinking and postgraduate students with their information-seeking behavior. *Informology* 2007; 5(1-2): 133-50. [In Persian].
24. Gone Farahani M. Information needs of researchers, research center, research and evaluation program of the Islamic Republic of Iran Broadcasting. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2007; 18(1): 193-204. [In Persian].
25. Afroozinia A. Islamic Azad University faculty needs assessment. *Research on Information Scienc & Public Libraries* 2008; 14(52-53): 7-18. [In Persian].
26. Ahmadzade S. The Journal of Latino Arts Library and the core journals. *Journal of Science and Information Technology* 2007; 22(4): 19-35. [In Persian].
27. Eslami A, Keshavarz H. Study of online electronic information search skills among PhD students at Faculty of Geography, University of Tehran. *Information Sciences & Technology* 2007; 23(1-2): 45-60. [In Persian].
28. Ghazi Mir Saeed A. Group of female track information needs of novice literates in the city of Tehran. *Research on Information Scienc & Public Libraries* 2002; 43: 35-42. [In Persian].
29. Salimi P. Information seeking behavior of railway staff of libraries and information centers affiliated with the Islamic Republic of Iran Railways. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2006; 17(2): 57-84. [In Persian].
30. Shirdel F. Comparitive study on satisfication of faculty members of Shahid Behishti Universities regarding information system networks. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2006; 17(2): 201-20. [In Persian].
31. Safari Rad F. The role of academic libraries in the information needs of graduate students. *Research on Information Scienc & Public Libraries* 2007; 17(4): 219-34. [In Persian].
32. Maktabi fard L. The amount and level of satisfaction and enjoyment of the Journal of Library and Information Science Library interior. *Research on Information Scienc & Public Libraries* 2007; 17(4): 205-18. [In Persian].
33. Kosha K. LIS educational needs of teachers in relation to information and communication technologies. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2006; 17(1): 184-214. [In Persian].
34. Bigdelli Z, Abdolahi O, Aramesh M. Martyr Chamran University faculty views about the importance and usage of print journals replacement of existing electrical form. *Education Journal* 2006; 13(2): 163-86. [In Persian].
35. Mohammadi F, Abdul hossienzade MH. Compare the use of electronic resources purchased in the reference section of the library Tabriz and Tehran University . *Library and Information Science* 2009; 11(4): 49-64. [In Persian].
36. Yari Zangene M. Information needs and information seeking behavior of faculty members in the Persian Gulf. *Informology* 2005; 2(5-6): 137-56. [In Persian].
37. Moradi Moghaddam H. Information needs of faculty members to determine priorities Ahvazv Shahid Chamran university library services. *Journal of Librarianship* 2005; 43: 183-210. [In Persian].
38. Hayyati Z, Shahsavari V. The use and satisfaction of graduate students from the University of Technology Central Library University Computer Services. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2005; 16(2): 89-102. [In Persian].
39. Noshinfard F. Factors associated with the information seeking behavior of faculty members. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2005; 16(3): 39-52. [In Persian].
40. Mirjoud H. Information needs and information seeking behavior Sixth House of Representatives. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2005; 16(2): 117-30. [In Persian].
41. Rahymyzadeh Hosseini SA, Davarpanah MR. Information needs of social organization employee. *Library and Information Science* 2005; 8(2): 91-114. [In Persian].
42. Nasiri M. Information-seeking behavior patterns of students, faculty, Islamic Azad University of Southern California and they are seeking. *Journal of Librarianship* 2005; 39(43): 153-81. [In Persian].
43. Bigdelli Z, Ghazizadeh H. Comparison of access methods to management information resources by MBA students and Instructors in the State Universities in Tehran and provinces: Presenting alternatives for process improvement. *Information Sciences & Technology* 2004; 20(1-2): 1-12. [In Persian].

44. Ghazi Zadeh H, Bighdelli Z. Methods of achieving faculty and MBA students from public universities Iranian government sources. *Information Science* 2004; 20(1-2): 1-12. [In Persian].
45. Yamin Firouz M, Davarpanah MR. Information seeking behavior of faculty members, Ferdowsi University of Mashhad. *Library and Information Science* 2004; 7(2): 45-64. [In Persian].
46. Khakpour A. Information seeking behavior of graduate students in library and information scienc. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2004; 15(1): 88-96. [In Persian].
47. Bardestany M. Information seeking behavior of professionals working in the offices of Iran National Oil Company South Oil. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2004; 15(1): 97-108. [In Persian].
48. Nasirpour Z, Horri A. Martyr Beheshti University graduate students studying online information seeking behavior. *Journal of Librarianship* 2004; 42: 1-40. [In Persian].
49. Azarang AB, Eynee Ak. Information needs of managers and experts from the Ministry of Education Research and Educational Planning. *National Studies on Librarianship and Information Organization* 2004; 14(2): 148-68. [In Persian].
50. Horri A, Keshavarz H. Continuous process of information-seeking graduate students in library and information science, public university in Tehran. *Journal of Librarianship* 2004; 41: 1-42. [In Persian].
51. Safari Rad F. Information needs of graduate students at Shiraz University. *National Library and Information Studies Organization* 2005; 15(4): 88-102. [In Persian].
52. Khodajoy M. The effect of the Internet on scientific and research activities and faculty applied research Institute and Education Center, Imam Khomeini Agriculture. *Information Sciences & Technology* 2003; 18(3-4): 45-52. [In Persian].
53. Ghasemi M. Information seeking behavior of doctors in Masjed Soleyman. *National Library and Information Studies Organization* 2003; 14(2): 13-22. [In Persian].
54. Asadi M, Horri A. The impact of internet use on research faculty of Tehran University. *Journal of Librarianship* 2003; (40): 123-71. [In Persian].
55. Vakilli Mofrad H. Effect of Internet on the activities of faculty members in Hamedan University of Medical Sciences. *Library and Information Science* 2005; 8(2): 79-90. [In Persian].
56. Sharif Pour Z, Hayyati Z. Evaluation of the Persian Gulf and medical faculty members use the Internet according to factors such as gender, teaching experience and academic degrees. *Journal of Education and Psychology* 2003; (3-4): 145-66. [In Persian].
57. Jokar A, Rostami Forooshani M. Information behavior of teacher-researchers in education zones in Shiraz. *Studies in Education and Psychology* 2003; 4(2): 145-58. [In Persian].
58. Rajab Beygi M, Partovi B, Ghanbarzadeh N. Staff training needs of public libraries in the country. *Library and Information Science* 2008; 11(4): 189-210. [In Persian].
59. Dadkhah P. Iranian musicians' needs. *National Library and Information Studies Organization* 2002; 13(1): 8-16. [In Persian].
60. Bighdelli Z, Jamshidi Pour A. Evaluation of martyr Chamran University of Ahvaz Medical Graduate student use of journals outside their field of specialization and the degree of planning and evaluation of the causes and problems of foreign journals in their field outside of the university. *Journal of Education and Psychology* 2003; 9(3-4): 127-48. [In Persian].
61. Faraj pahlo A, Shahbazi M. The factors used to assess the attitudes and performance of databases graduate students. *National Library and Information Studies Organization* 2003; 13(4): 54-71. [In Persian].
62. Jookar A, Motamedi F. Seeking help from a librarian fulfilling the Shiraz University Research Libraries. *Information Sciences & Technology* 2002; 18(1-2): 25-33. [In Persian].
63. Ghorbani V. Ability to assess the needs of high school students and library collections in the city of Mashhad on these needs evolve. *Library and Information Science* 2001; 4(1): 26-44. [In Persian].
64. Motamedi F. Evaluation of the use of Latin in university publications, the importance of each issue from the perspective of faculty members. *National Library and Information Studies Organization* 2000; 12(3): 91-9. [In Persian].
65. Diani MH. Learn scientific farming methods. *Journal of Information* 1996; 11(4): 33-45. [In Persian].
66. Makizade F. Needs of teachers of Shiraz University. *National Library and Information Studies Organization* 1999; 10(4): 56-68. [In Persian].
67. Samanian M. Analysis of physicians' information seeking behavior Bojnord city. *National Library and Information Studies Organization* 1999; 10(2): 89-100. [In Persian].

68. Fathi Jalali G. Access methods faculty of electrical engineering and computer information resources to public universities in Tehran. National Library and Information Studies Organization 1999; 10(3): 104-19. [In Persian].
69. Mazinani A. Skill needs of librarians working in academic libraries and information centers in Iran. National Library and Information Studies Organization 1998; 9(1): 44-64. [In Persian].
70. Akrami M. Facilities and information needs of food industry plants in Mashhad. Library and Information Science 2001; 4(3): 13-33. [In Persian].
71. Ghiasi M. Needs for information resources on university faculty members. National Library and Information Studies Organization 1997; 8(3): 74-90. [In Persian].
72. Sadeghi Ghiasi F. Doctors, hospitals, medical practices, access to drug information resources and how to use them. National Studies on Librarianship and Information Organization 2007; 18(4): 157-74. [In Persian].
73. Davarpanah MR. Scientometric Challenges in Humanities and Social Sciences: A Comparison with other Scientific Areas. Studies in Education and Psychology 2007; 8(2): 125-46. [In Persian].
74. Hayyati Z, Tasviri Ghamsari F. Examine the impact on information behavior and faculty research activities of scientific and industrial research organization. National Library and Information Studies Organization 2001; 12(4): 63-78. [In Persian].
75. Davarpanah MR. Electronic sources of information seeking. Journal of Librarianship 2002; 36(38): 37-56. [In Persian].
76. Adhami A. What information seeking and information behavior. Information Sciences & Technology 2004; 19(3-4): 31-6. [In Persian].
77. Adhami A. Looking at the model of information behavior and information seeking behavior on the Web. Research on Information Scienc & Public Libraries 2008; 14(50-51): 41-53. [In Persian].
78. Yamin Firouz M, Davarpanah MR. Information needs, information seeking behavior and patterns. National Library and Information Studies Organization 2005; 16(3): 123-33. [In Persian].
79. Eeini A. Reviewing information needs and concepts. Informology 2005; 2(5-6): 109-26. [In Persian].
80. Keshavarz H. Information-seeking process and its models. National Library and Information Studies Organization 2006; 17(1): 123-42. [In Persian].
81. Noorozi Chaleky AR. The main factors affecting the behavior of information seekers. Library and Information Science 2009; 9(1): 143-74. [In Persian].
82. Bashiri J. Agricultural education and research needs of the faculty. National Library and Information Studies Organization 2008; 19(1): 39-52. [In Persian].
83. Radmehr A, Tasviri Ghamsari F. Information seeking behavior of researchers from the Institute of Agriculture Engineering. National Library and Information Studies Organization 2006; 17(1): 23-36. [In Persian].
84. Asnafi AR, Soheili M, Abdolmajid AH. Examining librarians' information seeking behavior in Ahvaz' special libraries in use of internet network. National Library and Information Studies Organization 2008; 19(1): 25-38. [In Persian].
85. Salimi P. Information seeking behavior of railway staff of libraries and information centers affiliated with the Islamic Republic of Iran Railways. National Library and Information Studies Organization 2006; 17(2): 57-84. [In Persian].
86. Talachi H. Information needs of medical experts in the world. National Library and Information Studies Organization 1996; 7(4): 43-58. [In Persian].
87. Davarpanah MR, Aazami M. Information need and information seeking behavior among nurses: Review of the previous studies. Research on Information Science & Public Libraries 2011; 17(66): 427-54. [In Persian].

The information needs and information seeking behaviours in Iran; a review of researches

Mohammad Azami¹, Mohammad-Reza Davarpanah²

Original Article

Abstract

Introduction: People need information in order to increase their awareness and understanding regarding phenomena around them. Information seeking behavior is a purposive process in which an individual seeks to overcome deficiencies and gaps caused in his/her knowledge. This study aimed to investigate the information needs and information seeking behaviours of academic community and non-academic institutions in Iran.

Method: Journals published in the field of library and information sciences as Journal of Informology, Research on Information Scienc and Public Libraries (formally Journal of Payam Ketabkhaneh), Journal of Information Science and Technology, Journal of Ketab, Journal of Ketabdari, and three Journal of Psychology and Education Sciences published by the University of Tehran, Ferdowsi University of Mashhad, and the University of Ahvaz were searched. Articles about information needs and information seeking behaviours were reviewed.

Results: The highest rates of uses were belonged to books. Internet was used more than other electronic sources. The most important barriers in the use of printed and electronic resources were identified as: lack of familiarity with foreign languages, shortage of information sources, lack of access to information and time, the low speed of network communications to the country, and lack of familiarity with information sources.

Discussion and Conclusion: Overall priorities of using resources and information seeking patterns among various groups were different somehow.

Keywords: Information seeking behavior, Information needs, Iran

Citation: Azami M, Davarpanah MR. **The information needs and information seeking behaviours in Iran; a review of researches.** J Manage Med Inform Sch 2013; 1(1): 65-79

Received: 31.07.2013

Accepted: 30.11.2013

1- Assistant Professor, Department of Medical Information and Library Sciences, School of Medical Information and Management, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran (Corresponding Author)

Email: mohammadaazami14@gmail.com

2- Professor, Department of Knowledge Organization and Information Science, School of Psychology and Education, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran